

Et nyt socialpolitisk Tidsskrift.

Staatswirthschaftliche Abhandlungen. Herausgegeben von Dr. R. F. Seyfferth. Zweite Serie. (1ste og 2det Hefte.) Leipzig, E. Koschny. 1880.

Den første «Serie» af dette ny Tidsskrift indeholdt navnlig Afhandlinger om socialpolitiske Emner; vi have imidlertid ikke læst dem, og kunne følgelig ikke omtale dem. Af den anden «Serie» have vi læst de to første Hefter, Juli- og Septemberhefterne. Disse Hefter indeholde Afhandlinger om Tobakmonopolet, Statens Overtagelse af Assurancevæsenet, de preussiske Fabrikinspektørers Beretninger, international Arbejderlovgivning, Henlæggelsen af Industrien til Landet, Statens Omsorg for de store Byers Forsyning med Levnetsmidler, samt kortere og længere Literaturanmeldelser. De forskjellige Artikler ere kun undertegnede med Forbogstaver: Anonymitet er Tidsskriftets Princip. Ikke vanskeligt at forstaa, hvorfor! Men alligevel uheldigt. I et Tidsskrift af denne Art vilde det netop være ønskeligt, om de forskjellige Artiklers Forfattere indestod med deres Navn, selv om dette i de fleste Tilfælde skulde være mindre bekjendt.

Artiklerne ere ikke lange; hvert af de to Hefter er 56 Sider stort; men nogle Artikler fortsættes gjennem flere Hefter, den om Tobakmonopolet f. Ex. gjennem tre. Artiklerne ere almenfattelige og i det Hele velkrevne og interessante. Retningen er i ethvert Fald aldeles ikke «orthodox». Forfatterne synes endog tildels at være maskerede Hel- eller Halv-Socialister; — maskerede, naturligvis: en aabenlys Socialisme er jo

Et nyt socialpolitisk Tidsskrift.

Staatswirthschaftliche Abhandlungen. Herausgegeben von Dr. R. F. Seyfferth. Zweite Serie. (1ste og 2det Hefte.) Leipzig, E. Koschny. 1880.

Den første «Serie» af dette ny Tidsskrift indeholdt navnlig Afhandlinger om socialpolitiske Emner; vi have imidlertid ikke læst dem, og kunne følgelig ikke omtale dem. Af den anden «Serie» have vi læst de to første Hefter, Juli- og Septemberhefterne. Disse Hefter indeholde Afhandlinger om Tobakmonopolet, Statens Overtagelse af Assurancevæsenet, de preussiske Fabrikinspektørers Beretninger, international Arbejderlovgivning, Henlæggelsen af Industrien til Landet, Statens Omsorg for de store Byers Forsyning med Levnetsmidler, samt kortere og længere Literaturanmeldelser. De forskjellige Artikler ere kun undertegnede med Forbogstaver: Anonymitet er Tidsskriftets Princip. Ikke vanskeligt at forstaa, hvorfor! Men alligevel uheldigt. I et Tidsskrift af denne Art vilde det netop være ønskeligt, om de forskjellige Artiklers Forfattere indestod med deres Navn, selv om dette i de fleste Tilfælde skulde være mindre bekjendt.

Artiklerne ere ikke lange; hvert af de to Hefter er 56 Sider stort; men nogle Artikler fortsættes gjennem flere Hefter, den om Tobakmonopolet f. Ex. gjennem tre. Artiklerne ere almenfattelige og i det Hele velkrevne og interessante. Retningen er i ethvert Fald aldeles ikke «orthodox». Forfatterne synes endog tildels at være maskerede Hel- eller Halv-Socialister; — maskerede, naturligvis: en aabenlys Socialisme er jo

fremdeles Kontrabande i Tyskland. Paa sine Steder have vi faaet det Indtryk, at Tidsskriftet skulde være en Slags Erstatning, men en svag, afdæmpet Erstatning, for de «videnskabelige» socialistiske Tidsskrifter, som Socialistloven skar Halsen over paa. Dette være som det vil; sikkert er det, at de rolige og forstandigt skrevne Indlæg for ikke velsete Anskuelser give Tidsskriftet en berettiget Plads. At Anskuelser som de, der træffes i dette Tidsskrift, — Anskuelser, der i Virkeligheden deles af Mange — ties ihjel, kan aldrig være heldigt. For at give Læserne en Forestilling om Tidsskriftets socialpolitiske Holdning og Maade at behandle Spørgsmaalene paa, hidsætte vi her nogle Prøver af Artiklen om Fabrikinspektionen i Tyskland.

Artiklen aabnes saaledes: «At den tyske Næringslovgivning er utilstrækkelig, at fremfor Alt Fabrikinspektøerne hverken have en fyldestgørende Indflydelse eller en tilstrækkelig Virkekreds, og at man til Fabrikinspektører har valgt Folk, om hvem man vidste, at de ikke vilde være for slemme mod Arbejdsgiverne, er bekjendt». Denne Begyndelse giver strax en Anelse om, hvor Artiklen stiler hen, og at den, selv om den ikke ligefrem vil være «slem» imod Arbejdsgiverne, dog ikke vil tage altfor lempeligt paa dem. «Saa meget mærkeligere er det», fortsætter Artiklen, «naar de preussiske Fabrikinspektørers Beretninger uden at ville det, ja modstræbende udtale en haard Dom over vor Produktionsmaade og de Kredse, der øve Indflydelse paa den, forsaavidt man holder sig til de af Fabrikinspektøerne meddelte Kjendsgjerninger, og ikke blot til deres Ord.» Herpaa gives der saa — efter først stærkt at have kriticeret den Statistik, der findes i Beretningerne —, nogle Exempler. Navnlig dvæler Artiklen ved Anvendelsen af Børnearbejde i Fabrikerne. Det fremgaar heraf, at Børnearbejdet er taget betydeligt af siden 1874 i de preussiske Fabriker, og ikke blot i samme Forhold som men i langt stærkere Grad end Anvendelsen af voxen mandlig Arbejdskraft. «Hvorledes», hedder det nu i Artiklen, «hvorledes stemmer dette med den Theori, at Maskinen søger at fortrænge den menneskelige Arbejdskraft, Kvinden og Barnet den voxne

mandlige Arbejdskraft. Existerer der ikke en saadan Tendens? Er det maaske kun en Løgn af samvittighedsløse Agitatorer, at den ligger i den kapitalistiske Produktionsmaade? Nej! Denne Tendens kan kun den bestride, der overalt vil finde Harmoni, ogsaa hvor der ingen er; — den bestaaer, men dens Virkninger svækkes, ja ophæves ved lav Løn, medens høj Løn forstærker den. Det at Børnetallet tager af i Fabrikerne er ikke et Tegn paa Arbejdsgivernes voxende Humanitet, men blot et Bevis paa, at Arbejdslønnen er sunken saa dybt, at det ikke mere er fordelagtigt at anvende Børn, naar man kan faa voxne Mænd til den samme Pris.» Dette indrømmer ogsaa Fabrikinspektorerne: En westfalsk Fabrikinspektør skriver saaledes i sin Beretning: «Industriens trykkede Stilling og Overfloden paa voxne Arbejdere, der ere tvungne til at arbejde for en Løn, der ikke er væsentlig højere end den, der tidligere gaves unge Mennesker, foranlediger mange Fabrikherrer til mere og mere at indskrænke Tallet paa disse sidste». Og en berlinsk Fabrikinspektør skriver: «Grunden til, at Tallet paa Børn og unge Mennesker tager af, er ikke blot Mangelen paa Arbejde og den dermed følgende almindelige Indskrænkning af Arbejdertallet; men det maa ogsaa bemærkes, at mange Fabrikanter — da Forskjellen imellem Lønnen til Børn og unge Mennesker og til Arbejdere over 16 Aar er saa lille — ikke finde saadanne Fordele ved Beskjæftigelsen af de endnu ikke oplærte, oftest meget ustadige tildels ogsaa letsindige unge Mennesker, at det Besvær og Ansvar, som følger med Anvendelsen af ung Arbejdskraft, skulde kunne opvejes derved.» Endnu bestemtere udtaler en Fabrikinspektør fra Hessen-Nassau sig: «Formindskelsen af Tallet paa Børn og unge Arbejdere kan kun for en mindre Del tilskrives den strengere Kontrol; Hovedgrunden ligger i den Omstændighed, at for den Løn, som tidligere gaves unge Mennesker, arbejde ogsaa Voxne nu.» Og efter saadanne Vidnesbyrd mener Artiklens Forfatter at kunne formulere følgende Konklusion: «Børnearbejdets Aftagen er altsaa under de nærværende Omstændigheder, forsaavidt den ikke fremtvinges ved Lovens Forskrifter, slet ikke at betragte som noget Glædeligt. Den har sit Udspring ikke i Arbejds-

giversnes stigende Menneskekjærlighed, men deri at de voxne mandlige Arbejderses Løn er sunket under Existensminimum. Børnearbejdets Aftagen er altsaa en sønderknusende Fordømmelse af vore nuværende økonomiske Tilstande.» Den sidste Slutning er dog lovlig dristig: det er rigtigt, at Børnearbejdets Aftagen ikke behøver at betyde noget Glædeligt; men derfra og til at betegne den som en Dødsdom over vore økonomiske Tilstande, er Springet dog vel langt.

Endnu besynderligere bliver Forfatteren dog, hvor han taler om de Velgjørenhedsindretninger, mange Fabrikker indrette til Bedste for deres Arbejdere. Saasomt han ser en eller anden af Fabrikkerne oprettet Velgjørenhedsinstitution, aner han Uraad. Der har f. Ex. Siemens & Halske i Berlin givet 160,000 Kr. til en Pensions-, Enke- og Børneforsørgelseskasse for deres Arbejdere, og om denne Institution skrives der i Fabrikinspektørernes Beretninger: «Stiftelsen af denne Kasse har skaffet Arbejdsgiverne en betydelig Fordel, idet Arbejderpersonalet nu bliver mere stabilt. Arbejdere, der faa en saadan Udsigt til Hjælp i det Tilfælde, at deres Arbejdskraft skulde formindskes, forlade ikke letsindigt Arbejdet, men søge tværtimod ved en længere Tjenestetid at erhverve større Ret til Pension En fast Arbejderstand er i Sænde til at levere en bedre og billigere Vare end en stedse veksellende. Kun med en fast Arbejderstand vil et Firma tillidsfuldt kunne optage Konkurrencen, ikke blot fordi den saa kan levere bedre og billigere, men ogsaa fordi den sikres mod Striker og derfor kan overholde bestemte Leveringsterminer.» Denne Udtalelse i Fabrikinspektør-Beretningen kalder Forfatteren «uforsigtig». Han taler om, at Arbejderne altsaa blive «afhængige» af Arbejdsgiverne ved disse Velgjørenhedsindretninger, og han overser, at denne «Afhængighed» kun finder Sted, forsaavidt Arbejderen mener at staa sig ved den. Om Arbejderne ville benytte de humane Indretninger, som Arbejdsgiverne have sat i Gang eller understøtte, beror paa deres eget Forholdsbefindende, benytte de sig af dem, ville de høste forskjellige Fordele, og til Gjengæld ville de maaske føle sig mere knyttede til de paagjældende Arbejdsherrer; dette er naturligvis

en stor Fordel for disse sidste, men til at tage den fortrydelig op hører der dog en god Portion Ensidighed.

Ensidig er Forfatteren ganske vist, og «Hestefoden» — for at bruge hans eget Udtryk — stikker tydeligt nok frem; men indrømmes maa det, at han frændrager en hel Del Exempler, der synes at vise, baade at den tyske Fabriklov er temmelig mangelfuld, og at dens Overholdelse lader adskilligt tilbage at ønske.

A. P.
